

Vjesnik

JP ELEKTROPRIVREDE HZ HERCEG BOSNE

Uz ovaj broj...

*Cijenjeni čitatelji,
pred Vama je novi broj Vjesnika, informativno stručnoga glasila Elektroprivrede HZ Herceg Bosne. Uredništvo u novom sastavu će nastojati objektivno, istinito i pravodobno informirati vas o poslovanju naše tvrtke, stručnim temama, kao i aktualnostima iz svijeta energetike.*

Pored ostalih cilj nam je i jačanje osjećaja pripadnosti ovome Poduzeću te pozitivan utjecaj na ostvarenje svakodnevnih radnih zadataka.

Središte našega zanimanja ostaje, dakle, radnik Elektroprivrede, a trudit ćemo se da pridonosimo formiranju prihvatljivijih stavova i po-

našanja potrošača i ukupne javnosti prema Elektroprivredi.

Pozivam vas, stoga, da svojim prijedlozima i sugestijama zajednički učinimo naše glasila što kvalitetnijim i rado čitanim.

*Glavni i odgovorni urednik,
Vlatko Međugorac*

Slap Kočuše

Informativno-stručni list, Vjesnik
JP Elektroprivrede HZ Herceg Bosne d.d., Mostar

Izdaje:
Sektor za odnose s javnošću

Ulica dr. Mile Budaka 106A, Mostar
tel.: 036 335-727
fax: 036 335-779
e-mail: info.sluzba@ephzhh.ba
www.ephzhh.ba

Glavni i odgovorni urednik:
Vlatko Međugorac

Uredništvo:
Vlatko Međugorac, Mira Radivojević, mr. sc. Irina Budimir,
Vanda Raič, Zoran Pavić

Naklada: 500 primjeraka

Tisak:
FRAM-ZIRAL, Mostar
Rukopisi i fotografije se ne vraćaju.

Sadržaj

Uz ovaj broj.....	2
Elektroenergetski sektor u Bosni i Hercegovini - Uloga i mogućnosti Elektroprivrede HZ Herceg Bosne	4
Nova agencija kreirat će energetska budućnost.....	7
Održana šesta Skupština.....	8
U Sarajevu održan CRANS MONTANA FORUM.....	10
Polugodišnje izvješće o poslovanju emitenta za razdoblje I-VI 2008. godine	11
Predstavljamo vam: Poslovnica Neum	12
Potpisan Sporazum o obnovi HE Rama.....	13
Stipinih četrdeset u Elektroprivredi.....	14
Probijen dovodni tunel buduće HE Mostarsko blato	15
Osobna karta Upravne zgrade EP HZ Herceg Bosne d.d. Mostar.....	16
Elektroprivreda HZHB dobila graditeljsku nagradu CEMEXA za 2008. .	17
Iz sindikalne aktivnosti	18
Još novih darivatelja... ..	18
Otvoren suvremeni Dispečerski centar NOS-a	19
Elektroprivreda HZHB u projektu volontiraj - kreditiraj 2008.....	20
Međunarodna konferencija o malim hidroelektranama	21
Strateški izazovi klimatskih promjena i energetske sigurnosti	21
Što je Svjetska banka?.....	22
Određivanje ekološki prihvatljivoga protoka	24
Od Novoga Travnika do Kilimanjara.....	26
Osvojen vrh Mansalu na Himalaji.....	29
In memoriam.....	30
Za trenutke odmora.....	31
Izgradnja HE Mostarsko blato svakodnevno napreduje.....	32

Elektroenergetski sektor u Bosni i Hercegovini - Uloga i mogućnosti Elektroprivrede HZ Herceg Bosne

Posljednjih su nekoliko godina intenzivirani razgovori na svim razinama vlasti u FBiH o daljnjim perspektivama i mogućnostima razvoja ovoga sektora. Poznato je da FBiH nema strategiju razvoja energetskega sektora, a svjedoci smo da je u parlamentarnoj proceduri „Strateški plan“ razvoja ovoga sektora.

(iz govora Borjane Krišto, predsjednice Federacije BiH).

U organizaciji predsjednice Federacije Bosne i Hercegovine, Borjane Krišto 5. lipnja 2008. godine u ramskom Domu kulture održan je Okrugli stol *Elektroenergetski sektor u Bosni i Hercegovini - Uloga i mogućnosti Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosne d.d. Mostar.*

Nazočne su pozdravili Dragan Vrankić, zamjenik predsjedatelja Vijeća ministara BiH i ministar fi-

nancija i trezora i Vjekoslav Bevan-
da, zamjenik predsjednika Vlade
Federacija BiH i ministar financija.
Sudionike skupa o Poslovnoj politici
Elektroprivrede HZ HB upoznao
je dr.sc. Jerko Pavličević, predsjednik
Nadzornoga odbora Elektroprivrede
HZ HB, a o temi *Stanje i perspekti-
ve Elektroprivrede HZ HB* govorio je
Mato Matan Žarić, generalni direktor
ovoga poduzeća.

Predstavnici Instituta za

elektroprivredu i energetiku d.d., Zagreb prezentirali su Integralnu studiju razvoja JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, 2006.-2010., s projekcijom na 2020. godinu, dok su se raspravi pridružili predstavnici

Kad su u pitanju kratkoročni planovi, trebamo tražiti bolja rješenja na polju trgovanja električnom energijom. Intenzivirati poslove na planiranju, pripremi za gradnju planiranih proizvodnih kapaciteta i završetak izgradnje HE Mostarsko blato. Nastaviti suradnju sa Svjetskom bankom, EIBO-om, EBRD-om, posebice s Europskom komisijom, USAID-om kao i drugim zainteresiranim zemljama na polju energetike.

Dugoročno se planira restrukturiranje JP EPHZH u Grupu EPHZHB i proširenje poslovanja na plin, komunikacije i obnovljive izvore energije.

(iz govora Matana Žarića, generalnoga direktora EPHZHB)

ci DERK-a, FERK-a, NOS-a BiH, Elektroprijenosa BiH i ostalih sudionika.

Zaključci s Okrugloga stola su:

1. Kroz institucije vlasti BiH i FBiH i upravljačke strukture Elektroprivrede HZ HB aktivno raditi na stvaranju pretpostavki za bolje funkcioniranje i ostvarenje strateških ciljeva EP HZ HB u ukupnom elektroenergetskom sektoru. JP EP HZ HB kao jedno od tri elektroprivredna poduzeća u BiH mora osigurati trajnu opstojnost, razvojni i organizacijski kontinuitet.

2. Inzistirati na uspostavi otvorenoga tržišta električne energije i restrukturiranju elektroenergetskoga sektora u Bosni i Hercegovini koje mora osigurati proizvođačima električne energije konkurentnost spram drugih sudionika, uz potpuno poštivanje Ugovora o uspostavi energetske zajednice.

3. Zakonskim propisima osigurati zadovoljenje potreba svih potrošača domaćega tržišta, odnosno zatvaranja energetske bilance u BiH, jer je za BiH puno veća šteta ako uvozimo već izvezenu energiju. Nužno je izbjeći situaciju na-

metanje jednom subjektu obvezu pružanja usluga cijelom elektroenergetskom sustavu, znatno iznad svojih mogućnosti i na svoju štetu.

4. Inzistirati na dosljednoj provedbi razvojnih projekata JP EP HZ HB, čija će realizacija doprinijeti ravnomjernijem razvoju i povećanju kvalitete življenja, pouzdanoj i sigurnoj opskrbi električnom energijom svih potrošača na prostoru gdje obavlja djelatnosti za koje je licencirana.

5. Uz suradnju sa strateškim partnerima, čiji izbor mora štiti interese Elektroprivrede HZ HB i biti sukladan s važećom zakonskom regulativom, investirati u nove proizvodne objekte, a sve s ciljem osiguranja nedostajuće električne energije. Razvojni projekti JP HZ HB su od širega gospodarskog interesa za Federaciju i županije/kantone, te ih kao takve treba uvrstiti u prostorno planske dokumente koji će uvažiti potrebe proizvodnih, prijenosnih i distribucijskih kapaciteta, a predstavnike JP EP HZ HB uključiti u izradu prostornih planova.

6. Snažno zastupati interese EP HZ HB u tijelima vlasti Federacije BiH i BiH u provedbi plana i pro-

grama strategije razvoja energetike u cijeloj BiH, te se više angažirati na započetim aktivnostima potpisivanja ugovora EP HZ HB i međunarodnih financijskih institucija s ciljem nastavka izgradnje započetih proizvodnih objekata i revitalizaciju postojećih.

7. Aktivno se uključiti u rješavanje problema pri izgradnji novih elektroenergetskih objekata, koji izviru iz neadekvatnoga zakonodavstva i nespremnosti mjerodavnih razina vlasti da sukladno međunarodnim ugovorom o uspostavi energetske zajednice, primjeni propise iz oblasti energije, koji su europska pravna stečevina, kako bi se transparentno osigurale razne suglasnosti, dozvole, koncesije i dr.

8. Kroz tijela vlasti BiH i Federacije BiH riješiti problema u funkcioniranju Prijenosa BiH, odnosno njegova ustroja, koji je aktualan već duže vrijeme, a posebno izražen od utemeljenja Skupštine Elektroprijenosa BiH. Elektroenergetski objekti naponske razine 110 KW vratiti u vlasništvo distribucije u elektroprivredama koji su i njihov tehnološki dio.

9. Odgovornost regulatornih agencija u Bosni i Hercegovini u ispunjavaju preuzetih međunarodnih obveza iz Međunarodnog ugovora o uspostavi Energetske zajednice Jugoistočne Europe, uz neovisno djelovanje bez vanjskih utjecaja primjenjujući zakonske propise i europske direktive sukladno dobroj praksi u svijetu.

10. Regulatorne Agencije u okviru svojih ovlasti trebaju u što kraćem roku usvojiti pravila i propise koji će ubrzati započete procese otvaranja tržišta električne energije, te time osigurati stvaranje jedinstvenoga tržišta unutar BiH, koji je dio jedinstvenoga regionalnog tržišta, kao i propise vezane za priključenje elektroenergetskih objekata na prijenosnu mrežu sukladno smjernicama iz resornih ministarstava.

11. JP Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosna žurno izraditi sveobuhvatni program mjera za smanjenje gubitka prouzročenih neovlaštenom potrošnjom koju kroz

Primarni je zadatak osigurati deficitarnu električnu energiju, a kao najbolja varijanta osiguranja nedostajuće električne energije energetski su izvori u BiH i intenziviranje gradnje novih vlastitih proizvodnih objekata s koordinacijom i konzistentnom suradnjom s regulatornim agencijama. (iz govora dr. c. Jerke Pavličevića, predsjednika Nadzornoga odbora JP EPHZHB)

zakonske odredbe treba obvezno tretirati i kao kazneno djelo i aktivno se angažirati na povećanju učinkovitosti poslovanja.

12. Izrada Studije strateške procjene utjecaja na okoliš i Strategije upravljanja vodama prioritetne su zadaće kako bi se osigurali zakonski uvjeti za skoriju realizaciju novih projekata. Donošenje zakonske regulative koja se odnosi na obnovljive izvore.

13. Izgradnja rezervnoga centra upravljanja Neovisnoga operatora sustava u Mostaru.

14. JP EP HZ HB će intenzivno nastaviti istraživanja o mogućnosti korištenja drugih obnovljivih

energetskih izvora. Poticati privatnu inicijativu za izgradnju malih energetskih objekata korištenjem obnovljivih izvora. JP EP HZ HB i FERK sukladno zakonu, pravilima i propisima omogućit će istima brzo i nesmetano priključenje na mrežu.

15. Odmah uspostaviti dijalog s lokalnim zajednicama glede naslijeđene problematike nastale izgradnjom elektroprivrednih objekata i zajedničkih investicija s ciljem potpunoga rješavanja imovinsko - pravnih odnosa. Sagledati objektivne mogućnosti uključenja općina u strukturu vlasništva JP EP HZ HB kroz rješenje imovinsko-pravnih odnosa.

I. Budimir

NOVA AGENCIJA KREIRAT ĆE ENERGETSKU BUDUĆNOST

Međunarodni CIGRE, Europska energetska krema u Parizu postavlja temelje sutrašnjice

Međusobna suradnja i dopunjavanje oko ostvarenja tih ciljeva postalo je prioritetni zadatak svake članice EU, a već sada, kako se čulo na međunarodnom skupu CIGRE, nedavno održanom u Parizu, postignuti su dobri rezultati - i to prije svega u sve većem korištenju obnovljivih izvora, od energije vjetra do sunca, biomase itd. - Stvorit ćemo legalni okvir za europsko energetske tržište u koji će na ne svoj način biti uključeno oko pola milijarde ljudi i tu ne možemo imati nikakve alternative ili odlaganja - kategoričan je Andris Piebgals, povjerenik EU za energiju koji je ujedno i najvažniji dio kreativne ekipe, koja se brine o energetskej budućnosti Europe. U pitanju je, naime, sigurnost Europe i svih njenih građana koji smatraju da su to stvari oko kojih više nema otvorenih pitanja. Ne treba, naravno, govoriti da je tu i velik novac jer po sadašnjim računama u idućih 25 godina EU treba uložiti u električnu energiju oko 900 milijardi eura, dok se računa da je samo za stvaranje plinske infrastrukture do te godine potrebno uložiti oko 220 milijardi eura.

No, s obzirom na to da su trenutno sustavi svake ili pojedine države na neki način ipak usmjereni sami na sebe, budućnost donosi nove, mnogo jače i čvršće veze bez kojih je, po mišljenjima europskih stručnjaka, gotovo nezamislivo provoditi velike projekte sutrašnjice.

Zbog toga se najviše pažnje posvećuje stvaranju Europske mreže transmisijskih operatora koja će u obliku posebne agencije praktično nadzirati sve državne operatore. To je možda i najvažniji iskorak Europe u energetskej sutrašnjici jer će

se na primjer svake druge godine stvarati idući desetogodišnji plan za budućnost koji više ne bi trebao sadržavati zbroj, odnosno svojevrstu kompilaciju nacionalnih agencija i mreža već će staviti jedinstveni plan za EU u kojem će se nalaziti svi potrebni elementi za veću i bolju suradnju uključivo naravno i obnovljive izvore. Taj će cijeli kreativni posao, gotov negdje do kraja ove godine, biti formuliran u obliku "zelenog papira" za Transeuropski mrežni sustav s detaljnim zadaćama svakog nacionalnog operatera što treba napraviti u svojoj zemlji kako bi se sustav mogao primjenjivati. - Europa je upravo ovdje, u Parizu prvi put pokazala što namjerava napraviti za svoju energetskej budućnost. Jednostavno želimo napraviti onu pravilnu ravnotežu između regulacije i natjecanja - kaže Andris Piebgals.

Temelji su u uspostavljanju trgovine koja ima svoje zakonitosti i na čemu će se stvarati zdrava konkurent-

Na ovogodišnjem Međunarodnom skupu CIGRE sudjelovali su predstavnici EPHZHB, Vlado Marić i Branko Antunović.

ska natjecanja koja će svoj konačni rezultat dati na tržištu sa sigurnom i relativno jeftinom energijom. I dok su stručnjaci i čelnici velikih europskih kompanija i visoki državni činovnici u Parizu podržavali jedinstvo Europe i obnovljive izvore, pronio se, doduše, još nepotvrđeni glas o tome kako veliki francuski EDF u suradnji s državom namjerava preseliti sadašnje vjetroelektrane iz turističkih područja oko Loire u manje atraktivna područja, na kojima će se uskoro postavljati i vjetroparkovi koji su najmanje pet puta jači od dosadašnjih. Možda je u tomu još jedina preostala dvojba: mogu li se obnovljivi izvori graditi na turističkim područjima ili ne? Odgovor će dati sutrašnjica.

ODRŽANA ŠESTA SKUPŠTINA

Većinom od 98,98 posto za i 1,02 posto protiv, donijete su odluke o usvajanju Godišnjega izvješća o poslovanju Društva za 2007. godinu, Odluka o usvajanju Financijskoga izvješća za 2007. godinu, te Izvješća revizora Nadzornoga odbora i Odbora za reviziju.

U Mostaru je 26. lipnja 2008. godine u prostorijama Društva, Ulica Mile Budaka 106A, održana VI. Skupština JP "Elektroprivreda HZ Herceg Bosne" d.d. Mostar. Generalni direktor Mato Matan Žarić upoznao je nazočne o poslovanju u 2007. godini, te je izvijestio da je u 2007. godini u Društvu ostvaren ukupni prihod u iznosu od 345.499,374 KM, što je za 14% manje od planiranoga i 7% manje od ostvarenja za isto razdoblje prošle godine.

Poslovni su prihodi (prihodi od prodaje električne energije i prihodi od usluga) ostvareni u iznosu od

334.649,501 KM i u odnosu na plan manji su za 3%.

Prihodi od financiranja (kamate i tečajne razlike) u 2007. godini ostvareni su u iznosu od 3.226,724 KM, što je za 2,58 puta više od plana.

Ukupni rashodi Društva u 2007. godini dostigli su iznos od 404.770,467 KM, što je za 1 % više od plana za 2007. godinu i 10% više od ostvarenja za isto razdoblje prethodne godine.

Poslovni rashodi iznosili su 381.730,104 KM, rashodi financiranja (kamate i negativne tečajne razlike) 1.842,351 KM, a ostali rashodi 21.198,012 KM.

U strukturi ostalih rashoda najveći dio odnosi se na otpis i ispravku vrijednosti nenaplativih potraživanja (14.489,219 KM) koja su iskazana sukladno računovodstvenim politikama, i to: za kategoriju kućanstava preko jedne godine i za ostale kategorije - starost potraživanja preko tri godine.

Ostali rashodi od 6.708,793 KM odnose se na: naknadno utvrđene rashode iz ranijih godina (3.029,100 KM) na temelju usuglašene količine razmijenjene energije i preračuna gubitaka po tako razmijenjenoj energiji između Društva i JP Elektroprivrede BiH, zatim 1.870,427 KM carinskoga evidentiranja od 1 % na uvezenu el. energiju iz ranijih godina, 691.305 KM nastalih zbog obveze obračuna PDV-a za ostvarene gubitke el. energije, kazne, penale i naknade šteta 675.030 KM i druge rashode.

Ukupni gubici el. energije iznosili su 7,26% i dalje su iznad planskih gubitaka i ostvarenih gubitaka u 2006. godini.

Ukupna je naplata el. energije ostvarena s 99,95% i u 2007. godini bilježi pozitivan trend u usporedbi s planom naplate i stupnjem naplate ostvarene u prethodnoj godini.

Od ukupno predviđenoga iznosa za investicije, u 2007. godini realizirano je 63.650,180 KM ili 45,60%.

Ovakav stupanj realizacije investicija bio je rezultat nepovoljne financijske situacije u Društvu, zbog koje je Uprava Društva morala donijeti odluku o investiranju samo započetih objekata i nužnih ulaganja u EES.

Ante Tutiš, v.d. izvršnoga direktora izvijestio je kako su na dan 31.12.2006. godini svi financijski pokazatelji u Društvu bili pozitivni, no tijekom 2007. godine, a prvenstveno zbog nepovoljnih odluka regulatora, na kraju godine ostvaren je negativan rezultat u poslovanju.

Što se tiče izvješća neovisnoga revizora, u njemu je naglašeno pitanje bilance s Elektroprijenosom BiH, tj. Društvo je u okviru ostalih dugotrajnih potraživanja iskazalo potraživanja od Elektroprijenosa BiH u iznosu od 31.644.000,00 KM.

Vedran Smiljanić, predsjednik Odbora za reviziju, izvješćujući o radu ovoga tijela u 2007. godini, istaknuo je da su uvjeti poslovanja za Društvo u 2007. godini bili loši, o čemu su prije izvijestili gospoda Mato-Matan Žarić i Ante Tutiš.

Odbor je održao 11 sjednica i više radnih sastanaka, a izvršavajući obaveze definirane u Zakonu o javnim poduzećima. Odbor je redovito izvješćivao Nadzorni odbor o svome radu. Odjel za internu reviziju radio je prema usvojenom planu i progra-

mu, ostvareno je 13 revizijskih projekata.

Jerko Pavličević, izvijestio je zatim Skupštinu o radu Nadzornoga odbora Društva u 2007. godini.

U izvještajnom razdoblju održano je 18. sjednica ovog tijela, a u dostavljenom izvješću navedene su donesene odluke, zaključci, suglasnosti, ovlaštenja prema članku 42. Zakona o javnim poduzećima. Rad Nadzornoga odbora odvijao se i kroz druge aktivnosti, kao što su sastanci i konzultacije s Upravom, Odborom za reviziju, te po potrebi određene konzultacije u organizacijskim jedinicama Društva.

Nadzorni odbor redovito je dostavljao mjesečna izvješća o svom radu resornom ministarstvu na koja nije bilo primjedbi. Nadzorni odbor će i u sljedećem razdoblju nastaviti raditi na dosadašnji način, prilagođavajući se okolnostima.

Nakon podnesenih izvješća, predsjedatelj Skupštine otvorio je raspravu o izvješćima.

U raspravi su sudjelovali Tarik Begić, punomoćnik dioničara BiH, F BiH i FMERI i Milenko Čolak, dioničar. Istaknuta je važnost bilance razdvajanja (diobene bilance) s Elektroprijenosom BiH, te problem pokrića gubitaka za 2007. godinu.

M. Radivojević

U SARAJEVU ODRŽAN CRNAS MONTANA FORUM

U organizaciji Agencije za unapređenje stranih investicija BiH (FIPA), a pod pokroviteljstvom Vijeća ministara i entitetskih vlada, u Sarajevu je 17.-20.9.2008. godine održan CRNAS MONTANA FORUM, eminentan političko-ekonomski i industrijski skup, kojem je cilj uvid u sve potencijale BiH. Visoki predstavnici politike, gospodarstva i bankarskoga sektora, razgovarali su o projektima iz područja infrastrukture, industrije, energetike, turizma ali i o jačanju političke suradnje i stabilnosti u regiji.

Više od pet stotina sudionika iz trideset država suglasni bili su u ocjeni da je potrebno ulaganje u BiH, te na potrebu jačanja regionalne suradnje, bez obzira na probleme političke prirode koje BiH ima. Predsjedavajući ovoga foruma Jean Paul Carteron organizaciju ovoga skupa smatra velikom pobjedom za BiH: *Sarajevo*

je danas jedan od vodećih ekonomskih centara u regiji koji se brzo razvija, istaknuo je predsjedatelj Carteron u svom obraćanju.

Na Forumu je istaknuta važnost energetskega sektora na globalnom planu, te da BiH može pridonijeti jačanju euro-mediteranskoga energetskega tržišta jer posjeduje bitne neiskorištene energetske potencijale, poput ugljena, hidro i geotermalni

nalazišta. Također je napomenuto da BiH treba podršku za izgradnju novih elektrana, kao i modernizaciju postojećih.

Ispred Elektroprivrede HZ Herceg Bosne skupu su nazočili Mato Matan Žarić, generalni direktor i Mila Bule, direktorica Direkcije za opskrbu električnom energijom.

M. Radivojević

JP ELEKTROPRIVREDA HRVATSKE ZAJEDNICE HERCEG BOSNE d.d. Mostar

Sukladno članku 4. stavak 1. i 2. točka a. Pravilnika o sadržaju, rokovima i načinu objavljivanja izvješća emitenta ("Službene novine Federacije BiH", br.32/07) objavljujemo:

POLUGODIŠNJE IZVJEŠĆE O POSLOVANJU EMITENTA ZA RAZDOBLJE I-VI 2008. godine

I - OPĆI PODACI O EMITENTU

- puna i skraćena tvrtka	Javno poduzeće „Elektroprivreda Hrvatske zajednice Herceg Bosne d.d. Mostar JP „Elektroprivreda HZ HB“ d.d. Mostar
- adresa sjedišta	Mile Budaka 106 A Mostar
- broj telefona i telefaksa, e-mail i web stranica;	036 335-700 , fax 036 335-777, ephzhb@ephzhb.ba, www.ephzhb.ba
- predsjednik i članovi nadzornog odbora	Predsjednik - dr.sc. Jerko Pavličević, članovi: Maid Ljubović dipl.oec, Ivo Zane dipl.oec., mr.sc Ante Kolobarić, i mr.sc. Krešimir Šaravanja
- članovi uprave	Matan Žarić, dipl.ing.el. generalni direktor, izvršni direktori: Anto Tutiš, dipl.oec., Ivica Čule dipl.ing.stroj. Milenko Bekavac dipl.ing.el. Tomo Vukoja dipl.iur., Mila Bule dipl.oec. i Branko Antunović dipl.ing.el.

II- PODACI O VRIJEDNOSNIM PAPIRIMA I VLASNICIMA EMITENTA:

- broj emitiranih vrijednosnih papira i nominalna cijena	7.361.660 dionica , 100 KM nominalne vrijednosti
- vlasnici više od 5% vrijednosnih papira-dionica emitenta s pravom glasa	Vlada Federacije BiH

III - PODACI O FINACIJSKOM POSLOVANJU EMITENTA:

Podaci iz bilance stanja:

AKTIVA	u KM
f) Upisani a neuplaćeni kapital	-
g) Stalna sredstva	1.022.514.651
h) Tekuća sredstva	113.003.967
i) Gubitak iznad visine kapitala	-
j) Ukupna aktiva	1.135.518.618
PASIVA	u KM
f) Kapital	924.798.870
g) Upisani temeljni kapital	736.166.001
h) Dugoročne obveze	157.718.288
i) Kratkoročne obveze	53.001.460
j) Ukupno pasiva	1.135.518.618

Podaci iz bilance uspjeha emitenta:

f) Prihodi	160.442.456
g) Rashodi	153.713.180
h) Dobit / gubitak prije poreza	6.729.276
i) Porez na dobit	-
j) Neto dobit razdoblja/ gubitak razdoblja	6.729.276

Predstavljamo vam ... POSLOVNICA NEUM

Najjužnija poslovnica Op-
skrbnoga područja Jug, sva-
kako je poslovnica Neum.
Specifična po mnogo čemu, ako ni-
šta drugo jedina je poslovnica na Ja-
dranu, *morska*, reklo bi se.

**Od kada poslujete, pitamo Stanu
Jurković, rukovoditeljicu Poslov-
nice?**

Utemeljenjem Opskrbe električ-
nom energijom, kao zasebnog or-
ganizacijskog dijela početkom 2006
počela je s radom i poslovnica opskr-
be električnom energijom u Neumu.
Naravno, do tada su se poslovi opskr-
be obavljali u okviru poslovnice dis-
tribucije električne energije. Počeli
smo sa smo šest uposlenih: referen-
ticom obračuna, dvojicom elektro-
montera, blagajnikom, inkasatorom
i rukovoditeljem poslovnice, a od 1.
rujna 2008. godine pridružio nam se
još jedan elektromonter.

**Kakva je struktura kupaca u Neu-
mu?**

Ukupno električnom energijom
opskrbljujemo 2.953 kupca. Od toga
je u kategoriji visokoga napona pet
kupaca, u ostaloj potrošnji tristo, jav-
noj rasvjeti trideset tri kupca, a preo-
stalo su kućanstva.

**Poslovnica Neum radi u specifičnim
okolnostima, s obzirom na izrazito
povećanu aktivnost tijekom ljetnih
mjeseci, što o tomu možete reći?**

To je glavna specifičnost poslov-
nice opskrbe električnom energijom
u Neumu. Kao što je poznato, Neum
je turističko mjesto, pa stoga tijekom
ljetnih mjeseci intenziviramo svoje
aktivnosti, kako zbog *vikend-kupaca*
tako i zbog i kupaca koji su isključivo
u ljetnom razdoblju u objektima. No,
pored toga nas karakterizira i to što
očitanje potrošnje električne energije
na ruralnom (seoskom) području
vršimo tromjesečno, a na urbanom
(gradskom) području mjesečno.

Miranda, Stana, Josip, Stjepan Rade i Mladen ispred poslovnice Neum

Glavni je razlog udaljenost sela od
sjedišta poslovnice. Npr. posljednje
selo od sjedišta poslovnice udaljeno
je 30 km, a tamo su tri kupca elek-
trične energije.

**Kada je razgovor o opskrbi elek-
tričnom energijom, nezaobilazno
je pitanje naplate i gubitaka elek-
trične energije!**

Nakon preuzimanja dužnosti ru-
kovoditeljica Poslovnice Neum, upo-
znala sam se sa zatečenim stanjem,
zatekla sam i preuzela određene
probleme, a to su kao i svugdje u op-
skrbi: gubici i naplata. Svjesna sam
da nije moguće sve probleme riješiti
preko noći, stoga svakodnevno ula-
žemo napore da bi što učinkovitije
obavili poslove, a rezultati se vide i u
izvješćima o radu Poslovnice.

Danas se možemo pohvaliti upra-
vo s rezultatima na tom polju. Tru-
dimo se postati jedna od najboljih
poslovnica po naplati i gubicima i
naravno taj status očuvati.

Godina	Gubici %	Naplata
2005.	10,23	91,47
2006.	11,86	92,98
2007.	9,98	106,5

Nakon svega što nam je rekla ru-
kovoditeljica Jurković, a posebno na-
kon uvida u postignute rezultate, ne
preostaje ništa drugo nego zaključiti
da ova mala poslovnica uspješno radi
i uspješno se nosi sa svakodnevnim
problemima i zahtjevima koji se pred
nju stavljaju.

M. Radivojević

Potpisan Sporazum o obnovi HE Rama

M. RADIVOJEVIĆ

Njemačka razvojna banka KfW i njemačka vlada odobrile su 17 milijuna eura za obnovu HE Rama.

U Sarajevu je 23.6. 2008. potpisan Sporazum o zajmu, financiranju i projektu te Sporazum o arbitraži između njemačke KfW banke, države Bosne i Hercegovine, Federacije BiH i Elektroprivrede Hrvatske zajednice Herceg Bosna (EP HZ HB) vrijedan 17 milijuna eura od čega su sedam bespovratna sredstva vlade Savezne Republike Njemačke, dok je preostalih 10 milijuna zajam od KfW-a.

Sporazum o zajmu, financiranju i projektu kao i Sporazum o arbitraži u ime BiH potpisao je ministar financija i trezora BiH Dragan Vrankić, a u ime KfW-a direktor KfW Ureda u Sarajevu Gerald Kuhnemund i glavni ekonomist Europskog odjela i regionalni menadžer Kirk Mildner. Za

Ove godine obilježavamo 40. godišnjicu puštanja u pogon HE Rama. Ova je elektrana najveće postrojenje u sustavu hidroelektrana na Neretvi, zapošljava 83 radnika, a dovoljno o njezinoj snazi i važnosti govore sljedeći tehnički podatci:

OSNOVNI PODACI	Broj agregata	2	
	Instalirana snaga	160	MW
	Tip hidroelektrane	Derivacijsko-akumulacijska	
GENERATORI	Tip	Trofazni sinkroni S-4758-16	
	Proizvođač	Končar	
	Godina stavljanja u pogon	1968	
	Prividna snaga	90	MVA
TURBINE	Tip	Francis	
	Proizvođač	Litostroj	
	Instalirana snaga	80	MW
BRANA I AKUMULACIJA	Građevinska visina brane	103	m
	Geodetska visina (visina brane od temelja)	96	m
	Hidraulička visina	89	m
	Duljina u kruni brane	230	m

Interesantno je još da je akumulacijskim jezerom svojevremeno potopljeno 15,5 km² zemljišta, 1147 raznih objekata, a iseljeno je 283 kućanstva s 1744 člana.

Federaciju BiH sporazum je potpisao federalni ministar financija Vjekoslav Bevanda, a za EP HZ HB generalni direktor Mato Matan Žarić.

Kako je istaknuo generalni direktor EPHZHB, Matan Žarić HE Rama ove godine obilježava 40 godina postojanja i njezin životni vijek se bliži kraju. Zbog toga je ova investicija jako važna jer ćemo ovim sredstvima njezin vijek produljiti za dodatnih 20 godina. Povećat ćemo i njezinu snagu sa 2 x 80 na 2x100 megavata.

Energija je sve više u fokusu kako u svijetu tako i u BiH i, stoga, ćemo s KfW-om pokrenuti još neke projekte, a razgovori o tome su u tijeku, rekao je ministar Vrankić.

Za projekt rekonstrukcije HE Rama, kako je najavljeno, bit će raspisan međunarodni tender i očekuje se da će posao biti završen do 2012. godine.

Potpisnici su Supsidijarnoga sporazuma između BiH (Ministarstva

financija i trezora, kao zajmoprimca) i FBiH (Federalnog ministarstva financija kao supsidijarnog zajmoprimca) ministri Vrankić i Bevanda. Potpisnici su Posebnoga supsidijar-

nog sporazuma između FBiH i EP HZHB (kao izvršitelja projekta i dužnika) ministar financija Vjekoslav Bevanda i generalni direktor EPHZHB Matan Žarić.

STIPINIH ČETRDESET U ELEKTROPRIVREDI

Stipo Džalto, radnik je u strojarima HE Rama. Uskoro, točnije krajem prosinca ove godine, odlazi u mirovinu. Povod našem "oproštaju" od Stipe je Stipinih svih četrdeset godina radnoga staža provedenih u Elektroprivredi.

- Rođen sam 15.8.1948. godine u Ustirami. Završio sam električarski zanat, a negdje 1978. godine stekao zvanje VKV električara. Prvo zaposlenje imao sam na HE Jablanica, a od tada zaporničar, poslovođa ... samo direktor nikada nisam bio, a sve sam druge poslove čini mi se radio.

Što u ovih četrdeset godina izdvajate kao posebno dobro, a što kao posebno loše, pitamo Stipu, a on će bez puno razmišljanja:

- Bolji su bili odnosi u poslu i među ljudima, eto to pamtim kao dobro. A loše?... pa, rat, rekao bih. Tri dana i dvije noći proveo sam na strojarima, razoružan od dojučerašnjih kolega... bilo je strašno.

Što dalje, Stipe, kakvi su planovi?

- Tri kćeri su odrasle, svaka sa svojim životom. Ja i supruga ćemo već nekako. Nemam planova, pokrpati malo ovo zdravlja što mi je ostalo i onda ... polako ... zaslužio sam valjda.

M. Radivojević

Probijen dovodni tunel buduće HE Mostarsko blato

Posljednji metar 2. 207 metara dugoga tunela na Hidroelektrani Mostarsko blato probijen je 6. lipnja 2008. godine. Uz Upravu i radnike EPHZHB, probijanju čepa tunela i obilasku gradilišta nazočili su brojni gosti iz političkoga i gospodarskoga života. Jedna je od namjena ovoga važnoga objekta koji je samo dio građevina u sklopu buduće HE Mostarsko blato odvođenje poplavnih voda iz polja Mostarskoga blata. Generalni je direktor, Mato-Matan Žarić u obraćanju novinarima istaknuo:

Do 2015. godine potrebno je izgraditi i termoelektranu na ovom području, čime bi se ublažio sadašnji deficit električne energije u sustavu Elektroprivrede HZ HB. Moramo napraviti stabilan energetska izvor na području Hercegovine, koji će biti važan i za cijelu Dalmaciju, jer na ovim područjima nema stabilnoga izvora električne energije.

Odvodni tunel dug je 2.207 metara, unutarnjega promjera 4,10 metara, a do sada je izbetonirano 600 metara. Ovaj objekt snage 2x30 MW procijenjene vrijednosti investicije od 140 milijuna maraka nije vrijedan samo s as-

pekta osiguranja novih 172 GWh čime će se ublažiti sadašnji deficit električne energije, nego je od širega društvenog interesa posebice poljoprivrednoga i vodoprivrednoga. Izgradnja je počela u rujnu 2006. godine. Trenutačno više od 100 radnika radi na izgradnji ovog projekta, a početkom 2009. očekuje se puštanje u rad prvoga agregata.

Za izgradnju su ovoga projekta već sklopljeni ugovori za isporuku primarne elektrostrojarske opreme s isporučiteljem konzorcijem Končar d.d. Zagreb - Enegrokontrol Zagreb uz osiguranje kreditnih sredstava Zagrebačke banke i HAVOR-a u iznosu od oko 50 milijuna maraka. Također je ugovorena isporuka hidromehaničke opreme s MONTAVAR-om Maribor te izvođenje građevinskih radova na strojarnici i dovodnome tunelu s Konstruktorom - Inženjering Split. Izgradnjom i puštanjem u rad HE Mostarsko blato povećat će se proizvodnja električne energije elektroenergetskom sustavu JP Elektroprivreda HZ HB za 10%.

Ovim projektom JP Elektroprivreda HZ HB potvrđuje se kao vodeća u regiji kad je u pitanju realizacija kompleksnih višenamjenskih objekata.

I. Budimir

Na gradilištu hidroelektrane Mostarsko blato u izgradnji intenzivno se odvijaju građevinski radovi na objektima strojarnice, tlačnog cjevovoda, zasunske komore, vodne komore i dovodnoga tunela.

Na ulaznoj građevini su radovi završeni, elektrostrojarska oprema montirana i zatvarač u funkciji.

Tvornička izrada ugovorene opreme također je u završnoj fazi, dio je već isporučen na gradilište dok se za preostalu opreme (turbine, generatori) vrši završna montaža te ispitivanja i priprema za isporuku.

U narednom periodu priprema se montaža.

Objekt strojarnice nalazi se u završnoj fazi armiranobetonskih radova, a kranske staze su pripremljene za montažu glavnoga 100 t dizalice kojom će se vršiti ugradnja elektrostrojarske opreme.

Završeni su svi radovi na armiranobetonskim stupovima i zidnim platnima na koti 67,475 m.n.m. čime su stvoreni uvjeti za montažu krovnih nosača i krovnih montažnih ploča, tj. pokrivače objekta.

Na tlačnom cjevovodu završavaju se svi građevinski radovi i stvaraju uvjeti za montažu čeličnog dijela tlačnog cjevovoda koji je već započeo montažom donjeg koljena.

Na dovodnom tunelu svakodnevno se izvodi betoniranje obloge po kampadama dužine 10 m, trenutno se radi na stac. 0+782.

Uzimajući u obzir da je s nizvodne strane dio tunela od 700 m već završen, znači da je do kraja betoniranja tunnelske obloge ostalo cca. 720 m.

Većina je radova na ulaznoj građevini završena, sva pogonska elektrostrojarska oprema i zatvarač ugrađeni te je nadzorna služba preuzela njezino upravljanje.

Napomena: Fotografije ovih radova su na zadnjoj stranici.

Upravna zgrada JP Elektroprivreda HZ HB dobila je graditeljsku nagradu CEMEXA za 2008. godinu, u kategoriji javne i poslovne građevine. Na međunarodnoj se razini ove nagrade dodjeljuju već 17 godina, a po drugi put u Bosni i Hercegovini. Svečanost dodjele održana je 9. srpnja 2008. godine u Upravnoj zgradi JP Elektroprivrede HZ HB. Odbor za izbor projekata građevina činili su stručnjaci iz područja arhitekture i graditeljstva, a pored ove dodijelili su nagrade u još dvije kategorije. U kategoriji stambene građevine nagradu je dobio Poslovno-stambeni centar *Širbegović Marijin Dvor*, Sarajevo, dok je Projekt *Urbane rekonstrukcije i obnove centra Banja Luke* dobio nagradu u ka-

ELEKTROPRIVREDA HZ HERCEGOVINA GRADITELJSKU NAGRADU

Osobna karta Upravne zgrade EP HZ Herceg Bosne Mostar

Poslovni objekt *JP Elektroprivreda HZ HB* nalazi se u Ulici Mile Budaka 106A u Mostaru. Zgrada je smještena na parceli površine oko 2.800 m².

Zgrada se sastoji od 5 etaža, podruma, prizemlja, I., II. i III. kata, ukupne korisne površine 4.677 m². U podrumskom dijelu zgrade čija je površina 1052 m² smještena je garaža, kotlovnica, pomoćne skladišne prostorije kao i arhivski prostor. Na prizemlju i ostalim katovima nalaze se uredske prostorije, sale za sastanke kao i glavni dispečerski centar EP HZ HB. Na III. katu, uz uredske prostorije smješten je i restoran.

Bruto izgrađena površina pod objektom iznosi 1210 m². Preostali dio parcele od oko 1590 m² uređen je na način da je osiguran pristup objektu, parking prostor, a ostatak je ozelenjen i hortikulturno uređen. Osim ove površine uređen je i pristup samoj parceli s južne strane objekta. Radi se o površini od oko 500 m² koji služi kao prilaz upravnoj zgradi JP Vodovod i kao parking za vozila.

Idejni kao i Glavni-izvedbeni

projekt zgrade uradio je projektni ured *Ars Pool* d.o.o. Mostar odnosno glavni je projektant Tihomir Rozić, dipl.ing.arh.

Glavni je izvođač radova *Kons* d.o.o. Ljubuški s brojnim kooperantima od kojih se posebice izdvajaju: *Energocontrol* Zagreb, *Alfaterm* Mostar, *Feal Široki Brijeg*, *A3 Široki Brijeg*... Ukupno je na objektu radilo 25 izvođača iz cijele BiH i

Hrvatske. Nadzor nad izvođenjem radova izvršio je nadzorni tim EP HZ HB. Ukupna je cijena izgradnje objekta oko 6 mil. KM

Svi su radovi izvedeni u razdoblju od 20. 9. 2006. god. do 15. 11. 2007. god. Budući da je rok za izvođenje radova 14 mjeseci, odnosno 420 kalendarskih dana, to znači da su svi radovi završeni u ugovorenom roku.

tegoriji infrastrukturne građevine. Nagrađeni projekti predstavljali su Bosnu i Hercegovinu na 17. međunarodnom natječanju za *CEMEX Building Award*, koja je održana u Meksiku, a sudjelovalo je 25 zemalja iz čitavog svijeta. Prigodne pozdravne riječi i čestitke nagrađen projektima, projektantima i izvođačima radova uputio je Zlat-

ko Jelić, direktor prodaje i logistike u *CEMEX Dalmacijacementu*, koji je inače bio i organizator ove svečanosti. Muhamed Zlatar, predsjednik Odbora za izbor projekta za nagradu *CEMEXA*, istaknuo je kako se pri odabiru projekta nastojalo prepoznati kvaliteta, ideja, inovativnost i tehnička rješenja u gradnji, što je ujedno i cilj nagrade.

Generalni direktor *Elektroprivrede HZ HB*, Mato Matan Žarić, zahvalio se na dodijeljenoj nagradi, te izrazio nadu kako će dobivena nagrada biti poticaj svim zaposlenicima poduzeća u ostvarenje još boljih poslovnih rezultata i na drugim poljima.

M.Radivojević

HERCEG BOSNE DOBILA CEMEXA ZA 2008.

JOŠ NOVIH DARIVATELJA...

25. lipnja 2008. godine Društvo dragovoljnih darivatelja krvi JP EPHZHB organiziralo je u ovoj godini drugu akciju dragovoljnoga darivanja krvi i kao uvijek odziv radnika je svaki put sve veći.

U sklopu ove akcije planirano je bilo održavanje Osnivačke skupštine Udruge dragovoljnih darivatelja krvi djelatnika JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar i Elektroprijenosa BiH-Operativno područje Mostar, međutim zbog nedostatka kvoruma osnivačka skupština nije održana.

U ovoj akciji krv su dali: Stanko Bošnjak, Stipe Čavar, Darko Stjepanović, Mirko Kovačević, Slaven Azinović, Mijo Marjanović, Draženka Biloš, Branko Kraljević, Mario Zovko, Vitomir Dodig, Ivica Ferjančić, Mile Stapić, Tomislav Ćorić, Nataša Perić, Zoran Bilić, Ivan Miletić, Nevenka Krešić, Sanja Jelavić, Filip Stipanović, Mario Topalović, Salih Lakišić, Ante Soldo, Tomislav Krešo, Filip Turudić, Vidak Vukoja.

I. Budimir

IZ SINDIKALNE AKTIVNOSTI

Po potpisivanju Kolektivnoga ugovora za elektroprivrednu djelatnost u Federaciji Bosne i Hercegovine i njegove pune primjene od 2008. godine u skladu s istim i člankom 103. ugovorne su strane trebale imenovati zajedničko povjerenstvo od 4 člana za praćenje primjene i tumačenje odredaba ovoga ugovora.

Resorno ministarstvo i ministar Vahid Hećo imenovao je članove ovoga povjerenstva u kojem nije bilo predstavnika JP EP HZ Herceg Bosne d.d. Mostar. Na prvom pripremnom sastanku u kolovozu 2008. godine postignut je dogovor da u Povjerenstvu bude jedan član predstavnik poslodavca iz JP EP HZ Herceg Bosne d.d. Mostar (izvršni direktor Tomo Vukoja) i predsjednik NSUEPHZHB (Dubravko Pervan), te iz JP EP BiH (Emir Aganović) i SEER BiH (Sabina Hasić).

U Sarajevu je održan sastanak ovoga povjerenstva na kojem se utvrđivala procedura budućega djelovanja.

Ovo je povjerenstvo od velike važnosti za Sindikat jer će razmatrati pitanja koja se različito tumače ili su ostala nedorečena u potpisanom Kolektivnom ugovoru, kao i one odredbe Kolektivnog ugovora koje se ne provode. Povjerenstvo će donositi zaključke koje će biti dužne poštovati sve ugovorne strane

- Od početka rada ovoga saziva sindikata, rad se odvijao u neuvjetnom uredskom prostoru koji je bio smješten u podrumskim prostorijama u Mostaru u Ulici zagrebačka 1.

Tek od 10.9.2008. godine konačno je riješen ovaj veliki problem i dobili su adekvatan uredski prostor u istoj zgradi u potkrovlju.

- Sindikat se isključivo financira iz dragovoljne sindikalne članarine koja se mjesečno odbija od plaće svakoga člana Sindikata u iznosu od 0,5%. Znajući da svi sindikati u okruženju i u Europi imaju sindikalnu članarinu minimalno u iznosu od 1 % i više, te sve učestalijih teških oboljenja ili stradanja naših članova i sve veće potrebe za financijskom

pomoći tim uposlenicima, Predsjedništvo NSUEPHZHB je donijelo odluku da se uposlenicima ponudi na dragovoljnoj osnovi učlanjenje u Fond solidarnosti“, rekao nam je naš sugovornik Dubravko Pervan, predsjednik NSUEPHZHB.

Fondu solidarnosti mogu pristupiti samo članovi NSUEPHZHB Mostar, a izdvajanje za ove svrhe bit će u iznosu od 0,5% i prikupljena sredstva služiti će isključivo ovoj namjeni. Ustroj i rad Fonda solidarnosti počinje od 2009. godine.

Obradila: M.Radivojević

Otvoren suvremeni Dispečerski centar NOS-a

Nezavisni operator sustava BiH (NOS BiH) 24. lipnja u Sarajevu otvorio je novi, suvremeni Dispečerski centar za upravljanje sustavom prijenosa električne energije. Vrijednost je projekta 50 milijuna eura, a financirala ga Europska banka za obnovu i razvoj. Najsuvremenije opremljen sustav za upravljanje složenim funkcijama upravljanja mrežom prijenosa električne energije u BiH, daljinsko praćenje proizvodnje u svim proizvodnim kapacitetima u BiH, te praćenje tržišta, uvoza i izvoza električne energije, najvažnije su funkcije novootvorenoga Centra. Što kvalitetnija opskrba potrošača električnom energijom, glavni je razlog izgradnje i opremanja ovakvoga Dispečerskoga centra, a drugi je razlog uvid u sve tokove električne energije u BiH s jednoga mjesta. Naime, NOS BiH od 24. lipnja definitivno preuzima tu ulogu i odgovornost.

Važnost novootvorenoga Centra

Kroz Projekt SCADA/EMS i Te-

Kada je u pitanju JP „Elektroprivreda HZ Herceg Bosne“ d.d. Mostar komunikacija u realnom vremenu našega dispečerskog centra sa centrom u NOS-u BiH realizirana je preko najsuvremenije opreme i protokola IEC 60870-5-104. Razmjena svih podataka s hidroelektrana EPHZHB koji su potrebni NOS-u BiH za obavljanje svojih funkcija, osigurana je putem Dispečerskoga centra EPHZHB i omogućena je i redundantna veza putem Slivnih centara Neretva i Vrbas za slučaj da ista bude NOS-u BiH potrebna.

lekomunikacije u Bosni i Hercegovini NOS BiH dobio je jedan novi suvremeni dispečerski centar, čime su stvoreni preduvjeti za kvalitetno obavljanje funkcija Neovisnoga operatora sustava u BiH. U Centru je instaliran suvremen SCADA sustav, odakle se nadzire rad cjelokupnoga elektroenergetskoga sustava u BiH. Omogućeno je upravljanje kompletnom visokonaponskom prijenosnom mrežom u BiH, a centar je također opremljen i suvremenim LFC sustavom putem kojega osigurava automatsku sekundarnu regulaciju kompletnoga elektroenergetskoga sustava BiH. NOS BiH u svojoj nadležnosti pored drugih funkcija ima i rukovođenje balansnim tržištem, te nabava pomoćnih usluga i pružanje sustavnih usluga, što će također biti olakšano

nakon puštanja u rad novoga dispečerskog centra. NOS BiH je putem najsuvremenijih komunikacijskih veza (OPGW, SDH i PDH oprema) povezan s regionalnim prijenosnim dispečerskim centrima u BiH i Dispečerskim centrima elektroprivreda u BiH čime je osigurana stalna međusobna komunikacija i stalni nadzor nad radom sustava, a sve u cilju sigurnosti i stabilnosti cjelokupnoga elektroenergetskog sustava u Bosni i Hercegovini. Sva su visokonaponska postrojenja u BiH (110 kV i više) po najsuvremenijim protokolima izravno povezana sa SCADA sustavom u NOS BiH, putem kojih se u realnom vremenu vrši razmjena potrebnih mjerenja, podataka i dr.

M. Radivojević

Dispečerski centar EPHZHB

ELEKTROPRIVREDA HZ HERCEG BOSNE U PROJEKTU VOLONTIRAJ – KREDITIRAJ 2008.

JP Elektroprivreda HZ Herceg Bosne d.d. Mostar uključila se u zajednički projekt Grada Mostara i Udruge građana INFOHOUSE Sarajevo pod nazivom Volontiraj-Kreditiraj 2008. – Socijalni dan.

Projekt je realiziran 10.10. 2008. godine kao posjet i jednodnevni rad učenika gimnazija i srednjih škola u cijeloj Bosni i Hercegovini u državnim i privatnim poduzećima.

Oko 1100 učenika iz 56 škola radilo je u 240 firmi, medija, institucija i udruženja građana.

Jedan dan radnici – volonteri Elektroprivrede HZ Herceg Bosne bili su srednjoškolci iz nekoliko mostarskih srednjih škola koji su radili na raznim poslovima u ekonomskim, pravnim, građevinskim i drugim službama i sektorima poduzeća.

Učenici su radni dan proveli sa svojim mentorima u Opskrbi, Distribuciji i Proizvodnji električne energije. U Elektroprivredi HZ Herceg Bosne sudjelovali su učenici iz JU

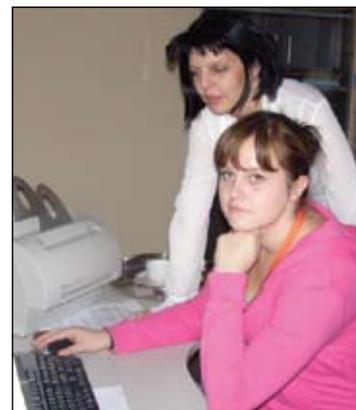
Učenici Građevinske škole Juraja Dalmatinca i Srednje građevinske škole Mostar na gradilištu HE Mostarsko blato.

Druga gimnazija Mostar, JU Srednja elektrotehnička škola Mostar, Gimnazija Mostar, Srednja građevinska škola Jurja Dalmatinca i Srednja građevinska škola Mostar.

Prikupljena sredstva iz ovog pro-

jekta (uključena poduzeća plaćaju svakom učeniku dnevnicu od 15 KM) iskoristit će se za financiranje najboljih školskih projekata.

I. Budimir

Marko Rozić učenik Gimnazije Mostar:

U sektoru sam za financijske poslove. Vidio sam kako funkcionira računovodstvo, financije i plan i analiza u jednom velikom poduzeću. Iako sam učenik IV. razreda i već sam se opredijelio za studij novinarstva, ipak ću malo bolje razmisliti prije upisa na fakultet. Ovaj posao nije nimalo dosadan.

Kristina Ivanković učenica Gimnazije Mostar:

Danas radim u pravnom sektoru. Oduševljena sam ovim radnim danom i projektom. Ovdje mi je lijepo, doznala sam kako funkcionira pravna služba, služba za telekomunikacije. Danas mi je prošao radni dan brže nego u školi.

Međunarodna konferencija o malim hidroelektranama

Predstavnici JP Elektroprivreda HZ HB d.d. Mostar, dr.sc. Jerko Pavličević predsjednik Nadzornog odbora, te v.d. izvršnog direktora za proizvodnju Ivica Čule i v.d. izvršnog direktora za ekonomsko-financijske poslove EP HZ HB Anto Tutiš, nazočili su trodnevnoj međunarodnoj konferenciji o malim hidroelektranama pod nazivom *Hi-*

droenergija 2008, od 11. do 13. lipnja 2008. na Bledu i tom prigodom se susreli s direktorom Slovenske Elektroprivrede Jožom Zagoženom i njegovim suradnicima.

Na radnom sastanku održanom 13. lipnja 2008. u Ljubljani, razgovaralo se o iskustvima vezanim za tržište električne energije, regulatornim agencijama, poslovnoj učinkovitosti,

kao i poslovnoj suradnji dvaju poduzeća.

Dogovoreno je da menadžment Elektroprivrede Slovenije u što skorije vrijeme posjeti Elektroprivredu HZ HB u Mostaru, kako bi nastavili započete razgovore o poslovnoj suradnji.

M. Radivojević

Strateški izazovi klimatskih promjena i energetske sigurnosti

U organizaciji Ministarstva gospodarstva Slovenije i Centra za europsku inicijativu na Bledu od 31. kolovoza do 1. rujna 2008. godine održan je Forum: *Strateški izazovi klimatskih promjena i energetske sigurnosti*. Sudionici Foruma bili su predstavnici Vlade i država EU i regije, te drugih kontinenata, te predstavnici raznih međunarodnih organizacija, instituta i gospodarskih društava.

Iz Elektroprivrede HZ HB Forumu su nazočili Mato Matan Žarić,

generalni direktor i Mila Bule, izvršna direktorica Opskrbe električnom energijom.

- Strateški izazovi, klimatske promjene i sigurnost energije,
- Globalni ekonomski trendovi: rizici i budućnost ispred nas (kriza hrane, energije, cijene proizvoda i sirovina)
- Od Balija do Kopenhagena – klimatska promjena s obnovljivim rješenjima
- Ovisnost o izvorima hidro-

ugljične energije u geostrateškoj perspektivi

- Ekološki savjestan biznis: Način budućnosti
 - Stabilizirane energetske slike Zapadnog Balkana
 - Klimatske promjene: Prijetnja međunarodnom miru i sigurnosti
- teme su koje su obrađivane na Forumu, koji je završnim riječima zatvorio Dmitrij Rupel, ministar vanjskih poslova Republike Slovenije, predsjedatelj Foruma. *M. Radivojević*

ŠTO JE SVJETSKA BAN

Povijest

Od početka, 1944. godine Svjetska banka se transformirala iz jedne institucije u grupu od pet međusobno usko povezanih razvojnih institucija. Cilj se Svjetske banke razvijao krenuvši od Međunarodne banke za obnovu i razvoj (IBRD) koja je potpomagala poslijeratnu obnovu i razvoj, do današnjega primarnog cilja - ublažavanje siromaštva u svijetu. Banka je formalno osnovana 27.12.1945., nakon međunarodne ratifikacije sporazuma iz Bretton Woodsa. Djelovanje je otpočela 25.6.1946., a 9.5.1947. odobren je prvi zajam (250 milijuna US\$ Francuskoj za poratnu obnovu, u realnom iznosu najveći zajam

ikad izdan od banke). U početku su osoblje činili uglavnom inženjeri i financijski analitičari, sa sjedištem u Washingtonu. Danas, Svjetska banka ima raznoliko osoblje koje uključuje i ekonomiste, stručnjake javne politike i znanstvenike.

Ciljevi

Glavni je fokus rada obnova nakon prirodnih katastrofa i ratnih sukoba, te ublažavanje siromaštva, smanjenje dugova i pomoć u vodstvu država. Svjetska banka nastoji olakšati pristup informacijama, doprinijeti razumijevanju problema razvoja, koordinirati svoje aktivnosti s drugim institucijama i agencijama i ojačati

podršku javnosti za napore koji će poboljšati živote ljudi u zemljama u razvoju. Misija je Svjetske banke pomoći zemljama u razvoju i njihovim ljudima, kako bi dosegli ciljeve smanjenja siromaštva na način da rade s partnerima i savjetnicima. Kako bi to postigla, Svjetska se banka koncentrirala na izgradnju klime pogodnu za ulaganja, nova radna mjesta i održivi rast, u cilju napredovanja ekonomije. Bitan je čimbenik toga razvoja sudjelovanje ljudi iz siromašnih zemalja.

Dosta je prepreka u radu Svjetske banke. Rast cijena hrane prijeti nastankom još veće gladi i neishranjenosti, a klimatske promjene već ima-

NKA?

ju utjecaj na poljoprivredu, koja je izvor za život većine ljudi u siromašnim zemljama. Infektivne su bolesti, posebno AIDS i malarija, široko rasprostranjene.

Organizacija

Svjetska banka predstavlja neku vrstu zadruga, gdje njezinih 185 država članica predstavlja dioničare. Svaku članicu zastupa **Odbor upravitelja** (Board of Governors), koji su krajnji kreatori politike Svjetske banke. Općenito, upravitelji su članovi ministarstava financija ili razvoja. Sastaju se jednom godišnje, te daju posebne dužnosti 24 – ica **izvršnih direktora**. Pet najvećih članica (Francuska, Njemačka, Japan, Ujedinjeno Kraljevstvo i Sjedinjene Američke Države) imenuju jednog izvršnog direktora, dok druge zemlje članice zastupa 19 izvršnih direktora. Izvršni se direktori najčešće sastaju najmanje dva puta tjedno kako bi nadzirali poslovanje Banke, uključujući i odobravanje kredita i garancije, nove politike, administrativni proračun i slično.

Svjetska banka ima četiri **Odbora direktora**. Postoji Odbor direktora za svaku organizaciju:

1. Međunarodna banka za obnovu i razvoj (**IBRD**),
2. Međunarodna asocijacija za razvoj (**IDA**),
3. Međunarodna financijska organizacija (**IFC**) i
4. Agencija za multilateralne garancije za investiranje (**MIGA**).

Odbori se sastaju odvojeno ili zajedno, ovisno o zahtjevima posla. *Predsjednik Svjetske banke*, B. Robert Zoellick, predsjedava sastankom Odbora direktora i odgovoran je za cjelokupno upravljanje Bankom. Po tradiciji, predsjednik Banke je iz SAD-a jer je to najveća članica. Predsjed-

nika bira Odbor upravitelja na pet godina. B. Robert Zoellick je 11-i predsjednik Svjetske banke. On je predsjednik Banke, odbora Izvršnih direktora i predsjednik grupa pet organizacija:

IBRD

Međunarodna banka za obnovu i razvoj (IBRD) ima za cilj smanjiti siromaštvo u siromašnijim zemljama i promicati održivi razvoj kroz zajmove, garancije, upravljanje rizikom proizvodnje i analitičke i savjetodavne usluge. Osnovana je 1944. kao izvorna institucija Svjetske banke. Od prihoda koje je IBRD stvorila tijekom godina dozvoljeno je da se financiraju razvoj i aktivnosti kako bi se osigurala financijska snaga koja omogućuje da daje zajmove i nudi klijentima dobre uvjete zaduživanja. Odbor IBRD-a se sastoji od 24 Izvršna direktora.

IDA

Međunarodna asocijacija za razvoj (IDA) dio je Svjetske banke koji pomaže najsiromašnijim zemljama. Osnovana 1960., IDA ima za cilj smanjiti siromaštvo pružanjem beskatmatne kreditne potpore za programe koji potiču gospodarski rast, smanjiti nejednakosti i poboljšati životne uvjete ljudi. IDA je jedan od najvažnijih izvora za pomoć u svijetu najsiromašnijih 78 zemalja, od kojih je 39 u Africi.

ICSID

Međunarodni centar za rješavanje investicijskih sporova (ICSID) djeluje kao tajništvo, čiji se glavni tajnik bira svakih šest godina. ICSID je autonomna institucija s više od sto četrdeset država članica. Primarna je svrha ICSID pružiti sadržaje za mirenje i arbitražu međunarodnih investicijskih sporova. Stvorena je da se ukloni glavna prepreka za slobodu

međunarodnih tokova privatnog ulaganja. ICSID je izrađena kao nepristran međunarodni forum za rješavanje pravnih sporova između stranaka.

IFC

Međunarodna financijska korporacija pomaže financijskim institucijama u mikrofinancijskom poslovanju i nastoji proširiti njihovu paletu proizvoda i usluga za klijente s niskim prihodima.

MIGA

Osiguranje za investicije koje osigurava Agencija za multilateralne garancije za investiranje (MIGA) rezultira ublažavanjem političkih rizika s kojima se susreće privatni sektor pri investiranju u zemlje u razvoju.

Zaključak

Međunarodna organizacija kao što je Svjetska banka od bitnoga je utjecaja na svjetsko gospodarstvo. Uvelike je doprinijela i još uvijek doprinosi razvoju siromašnih i nerazvijenih zemalja putem povoljnih zajmova, a za uzvrat traži od zemalja kojima pomaže da poduzmu političke mjere kojima se suzbija korupcija i pomaže demokracija. Unatoč mnogim pozitivnim dostignućima, neke nevladine institucije kritiziraju da Banka predstavlja oruđe SAD i drugih zapadnih država kojima one nameću ekonomske politike u zapadnom interesu. Kritičari tvrde da politika reforme u smjeru slobodnoga tržišta - za koju se Banka zalaže - u praksi često dovodi do štetnih posljedica ako se provodi loše, prebrzo, pogrešnim redoslijedom i u slabim, nekompetitivnim gospodarstvima.

*Blaženka Novaković
Bajna Božić*

Određivanje ekološki prihvatljivoga protoka

WWF (World Wide Fund for Nature), najveća je međunarodna organizacija koja se bavi zaštitom prirode, već neko vrijeme aktivna i u Bosni i Hercegovini. WWF ima više od 4800 zaposlenika, preko 5 milijuna podupiratelja i trenutno izvodi više od 2000 projekata zaštite širom svijeta. Među tim projektima je i projekt *Living Neretva / Živjeti Neretvu* koji ima za cilj unaprjeđenje upravljanja slivom rijeke Neretve, prije svega kroz pomoć javnoj administraciji u provedbi načela EU okvirne direktive o vodama, odnosno odredbi novih Zakona o vodama u oba BiH entiteta. Jedan je od ciljeva projekta i proračun i osiguranje ekološki prihvatljivoga protoka (Environmental Flow), kojim će se osigurati održivo korištenje vodnih resursa, ne ugrožavajući opstanak riječnih eko-sustava. Ekološki je prihvatljivi protok definiran novim Zakonima o vodama, ali njime nije i detaljno određena metodologija proračuna. Odredbeni podzakonski akti tek trebaju biti napisani.

Budući da je velika važnost ekološki prihvatljivoga protoka u očuvanju postojeće bioraznolikosti u BiH, WWF je organizirala Međunarodni seminar o ekološki prihvatljivom protoku, na kojem su bili predavači iz Unesco-IHE instituta za vode iz Delfta (Nizozemska). Seminar pod nazivom **Određivanje ekološki prihvatljivoga protoka (Environmental Flow Assessment (EIA) Training)** odvijao se u razdoblju od 8-15. lipnja u Kusadasi (Turska). Na seminaru su sudjelovali predstavnici javne administracije iz sektora voda, energetskoga sektora te civilnoga društva.

Dalibor Marinčić, sudionik seminara ispred EP HZ HB dd Mostar

Ciljevi seminara:

- Predstaviti koncept zaštite okoliša,
- Opisati ekološku pozadinu i pretpostavke prisutne u konceptu zaštite okoliša,
- Opisati različite tipove EFA metoda, tako da zastupnici mogu donijeti odluke o tomu koja metoda će biti najprikladnija za lokalne uvjete i dostupna sredstva,
- Omogućiti detaljne informacije i naputke o potrebama za EFA za različite tipove rijeka,
- Provesti praktične vježbe po koracima EFA,
- Identificirati detaljne uvjete i potrebe za lokalne uvjete koji bi mogli zahtijevati mijenjanje postojećih metoda,
- Posjetiti lokacije rijeka kako bi se razmotrile aplikacije i prikladnost različitih EFA metoda.

Izvršen je i terenski obilazak s uzorkovanjem na odabranom riječnom lokalitetu u prostoru prirodnoga parka Bafa jezera s ciljem određivanja ekološki prihvatljivoga protoka, naseljenih biljnih i životinjskih vrsta na području uzorkovanja (istaknuti endemične ukoliko postoje) te na kraju uvažavajući sve aspekte (hidrološke, hidrauličke, geomorfološke, biološke, riječnu ekologiju,...) predložiti ekološki prihvatljivi protok za uzorkovanu rijeku.

Uzorkovanje na odabranom lokalitetu

WWF u BiH izvodi projekt pod nazivom *Living Neretva* ili *Živjeti Neretvu*. U sklopu toga projekta formirana je radna skupina koja je izradila izvješće kao pilot projekt pod nazivom: *Određivanje ekološkoga protoka za rijeku Trebižat u BiH (Environmental flow assessment (EFA) for the river Trebižat in Bosnia-Herzegovina)* s ciljem definiranja metodologije računanja ekološki prihvatljivoga protoka koja bi u BiH trebala biti određena podzakonskim aktima. Kako je ovo vrlo osjetljiva i relativno nova tema za BiH, WWF je angažirao radnu skupinu sastavljenu od domaćih i stranih konzultanta koji su za zadatak imali provjeru preporučene GEP metodologije na pilot području Trebižata – dionica od izvora Tihaljine do Grabova vrela. Voditeljica radne skupine Nataša Smolar – Zvanut predstavila je izvješće skupine nakon čega je uslijedila rasprava. Kao bitan izvor podataka poslužila je Hidrološka studija VTMT koju je naručila JP Elektroprivreda HZHB, a izradio FMZ Sarajevo. Kako je istaknuo Dalibor Marinčić, sudionik ovoga seminara: „Ova je studija isključivo vlasništvo EP HZHB, a korišteni su i podaci s mjernih hidroloških postaja Tihaljina izvor, Peć Mlini nizvodno, Tihaljina, Grabovo vrelo. Bilo bi korektno da je član te radne skupine bio i netko iz našeg društva koji bi mogao utjecati na tijek izrade izvještaja koji je u svojoj prvotnoj formi, po mojem mišljenju bio pristrano napravljen s jasnim ciljem isključenja mogućnosti energetskega korištenja sliva TMT. U raspravnom dijelu nakon prezentiranja izvještaja inzistirao sam da se precizno navedu izvori podataka kao i obveza konzultiranja potencijalnih korisnika prostora prije donošenja važnih odluka o korištenju i namjeni pojedinih slivova, vodotoka itd. Sugestije su uvažene i pristranost je izvješća

radne skupine o procjeni ekološki prihvatljivoga protoka u području Trebižata bitno ublažena u onoj mjeri kolika je bila u danom momentu moguća.

Zaključna razmatranja:

Međunarodni je seminar omogućio uvid u metodologije računanja ekološki prihvatljivoga protoka te je polučio planirane rezultate:

- ✓ Zastupnici će razumjeti svrhu i ograničenja EFA-e,
- ✓ Bit će u mogućnosti donijeti informiranu odluku o najboljoj metodi (metodama) za procjenu potreba lokalnih rijeka,
- ✓ Specijalisti (hidrolozi, geomorfolozi, hidrauličari, ekolozi, biolozi, kemičari, sociolozi,...) moći će prikupiti podatke i izvesti pripremne radove koji se odnose na njihovu struku za EFA,
- ✓ Svi zastupnici bit će u mogućnosti planirati pripreme za EFA, kroz workshop procjene. Moći će raspravljati o tome zašto je EFA proces koristan i vrijedan, mogu ocrutati različite tipove metodologija procjene za rijeku, planirati proces procjene za rijeku, znajući koji stručnjaci će biti potrebni, što će se trebati napraviti, koliko dugo će to trajati i koliko će koštati,
- ✓ Sagledan je koncepte izvješća radne skupine za pilot projekt pod nazivom: *Određivanje ekološkoga protoka za rijeku Trebižat u BiH (Environmental flow assessment (EFA) for the river Trebižat in Bosnia-Herzegovina)* te su dane konstruktivne sugestije i primjedbe u cilju zadovoljenja potreba i zahtjeva svih korisnika područja sliva rijeke TMT.

Obradio: Dalibor Marinčić

Od Novoga Travnika do Kilimanjara

U rujnu je ove godine naš kolega Miroslav Blaž, član Hrvatskoga planinarskog društva „KUK“ Novi Travnik, s ostalim članovima ekspedicije osvojio je najviši vrh crnoga kontinenta, te se potrudio podijeliti s nama impresivne dojmove iz Afrike. Uspon k vrhu prolazi kroz nacionalni park koji dočarava ono najraznolikije što Afrika nudi, od živopisnih biljnih vrsta preko životinjskoga svijeta, usporenog i flegmatičnog naroda koji tamo živi. Oni su našega kolegu očarali i učinili zavidnim njihovu načinu života, koji apsolutno isključuje sve tekovine suvremenoga čovjeka, osim trke za novcem. Izvor novca vide u Europljanima pa nas isključivo tako i gledaju.

Organizator ekspedicije KILIMANJARO 2008. je HPD 'PLOČNO' Posušje, a ostali su članovi bili iz: HPD 'KUK' Novi Travnik, HPD 'IMOTSKI' Imotski i HPD 'LIPA' Sesvete – Zagreb.

Prošle smo godine, otprilike u ova doba, gostovali na TV KISS (televizija Kiseljak) povodom promocije ekspedicije ALPE 2007 kada smo osvojili najviši vrh Europe, Mont Blanc. Na kraju emisije voditeljica je pitala kakvi su nam planovi ubuduće. Bučo je ležerno odgovorio da bismo voljeli 'skoknuti' do Afrike ili možda otići na Ande. Suzdržavao sam se i zadržao ozbiljnost da ne prasnem u smijeh, počeo je priču nas alpinist.

Let avionom za Tanzaniju bio je 2.9.2008., a sve skupa je potrajalo 17 dana.

Boravak u gradu Moshi podno naše planine potrajao je dva dana prema planu.

Prvi dan uspona se ide od Marangu Gate na 1800 m n/v i cjelokupan put vodi kroz tropsku prašumu. Bogatstvo biljnoga i životinjskog svijeta bilo je pred nama.

Drugi dan polazi se s Mandara Huts na 2700 m n/v. Prvih par stotina metara oko nas i dalje prašuma, nakon čega se otvara pogled na Mawenzi

(5149 m n/v), jedan od vrhova koji svojim izgledom podsjeća na pejzaže iz horor filmova. Izlomljene, šipke i kršljive vulkanske stijene onemogućuju uspon, tako da se rijetko tko usuđuje „penjati ga“.

Prolazimo kroz sve rjeđu šumu, da bismo glavninu puta taj dan prošli kroz nisko raslinje, pri čemu nam se pogled otvorio na vulkanske pejzaže južno od Kiboa.

Cijeli smo put, iako ga je većina mogla pretrčati, išli puževim korakom. Izreku 'pole, pole' (što na lokalnom jeziku znači polako, polako), stalno je govorio vodič, a tek smo shvatili važnost kada smo posljednji dan ostali bez snage.

Treći je dan bio predviđen za aklimatizaciju, kada smo s Horombo Huta (3700 m n/v) išli prema Mawenziju. Fra Filip i fra Šimun, članovi naše ekipe, održali su misu na Zebra Rocks (4100 m n/v). Dok je misa trajala, mnoštvo planinara se skupilo i sudjelovalo, a posebno je dirljiv trenutak bio na kraju, kada su nam oduševljeni Irci prišli i srdačno čestitali.

Četvrti dan se ide s Horombo Huta prema Kibo Hutu na 4700 m n/v. Na pola puta tog dana prelazimo iz vegetacije s niskim raslinjem u planinsku pustinju. Od pola puta krećemo se visinom iznad 4000 m. Kao da smo na

drugom planetu. Vulkanski krajolik, nepregledna visoravan crveno smeđe i sive boje, okružena nepomičnim izbočinama izbrazdanim od tko zna kad, negostoljubivo nam daje do znanja da tek sad počinje party. Kumulusi se neprestano kotrljaju preko Mawenzija, djeluju moćno, vidiš kako si mali, tek trun pijeska u beskonačnom krajoliku.

Šutke koračamo od trenutka kad su pored nas pronijeli nekog na marineru (kolica za prijevoz unesrećenih).

U poslijepodnevnom satima dolazimo na Kibo Huts. Visina mi nije naklonjena. Dezorijentiran sam, prvi simptomi visinske bolesti. Vlado nas savjetuje da ne mirujemo, nego da se krećemo okolo, vrtimo oko kampa.

Stavljam ruke u džepove i koračam prema gore. Korak za korakom, sporije nego što je diktirao David. Pratim ritam disanja i usklađujem samog sebe. Prisjećam se Vladinih savjeta od sinoć. Cijeli je moj organizam priključen na instrumente. Misli ste u stvari vi i sav taj trenutak oko vas.

Sam sa sobom, bez ičega i ikoga na što bi se oslonio. Ovdje dolazi do izražaja ljudska karakteristika po kojoj je čovjek društveno biće. Kad smo u grupi, oslanjamo se jedni na druge, hrabrimo se, podupiremo.

Vrijeme uspona u najvećem dijelu karakterizira sudjelovanje u kojemu

svaki član po rasporedu predstavlja određen kotačić, dok faza koju karakteriziraju ekstremni uvjeti predstavlja natjecanje, borbu sa samim sobom u uvjetima gdje okruženje rađa nedoumice, razloge za i protiv, otkriva nam unutarnje motive, porive i nakane, stavlja nas nasuprot drugih nas i svega ovozemaljskoga što smo gledali i odozgo i odozdo, pred izlazeće zrake sunca dok nas studen nemilosrdno bije, i čeka, stavlja na kušnju naše cijelo biće, samo, prepušteno i ostavljeno u vlastitoj čahuri na dar i upravu nama samima.

Nastavljam dalje, često pogledavam prema vrhu kratera s ovu stranu.. Sve više se stvara razlika između mene i Kiboa. Kumulusi jure preko Marwenzija otvarajući i zatvarajući pogled na šiljate vrhove.

Vidim Bonketa kako ide odozdo. Maše mi rukom, biva mi lakše. Stiže me na pola padine. Pozdravljam ga s osmijehom i trudim se skriti krizu. Hvatam ga kako me proučava krajičkom oka i kako nije tek tako krenuo za mnom. Zna za moju boljku od prošle godine. Ponovo sam mu zahvalan, što je tu. Razgovaramo, ništa posebno, uobičajeno za ovakve uvjete.

Osjećam se puno bolje nego prije nekoliko sati kad smo došli tek na Kibo.

Vraćamo se prema dole na večeru oko 17.00h. Oko 19.00h liježemo u krevet. Svi smo u prvoj sobi s lijeve strane hodnika. To je bilo samo izležavanje, mislim da je malo tko mogao zaspati.

Ustajanje u 23.30 i svi smo na nogama. Lagana večera, čaj, keksi. Već smo se spakirali i čekamo trenutak za poći. Napolju hladno, lagani vjetar pojačava studen. Čeone svjetiljke već gore i u 00.30 smo krenuli.

Miroslav Blaž, dipl. oec.
- rukovoditelj Službe za računovodstvene poslove u Opkrbi elek. energijom, Opkrbno područje Centar, Novi Travnik

Opet sporim laganim korakom. Serpentine su postajale sve kraće, a lagani i sipak vulkanski se pijesak otiskivao pod nogama.

Vodiči su se rasporedili uzduž, pratili i proučavali svaki naš korak, pokret. Već nakon sat vremena su me izdvojili

i stavili na početak kolone odmah iza Davida. Imali su razvijen osjećaj, te tako ostavili najslabiju kariku lanca da diktira tempo.

To je bio dodatni psihološki pritisak na mene. Moglo se čuti da vodič treba požuriti i da se iza smrzavaju, jer tapkaju u mjestu. Pravimo pauzu i tražim od Filipa da mi doda bocu s tekućinom. Već je napola smrznuta. Cijedim zadnje kapi kroz zube. Ispod i iznad nas se vide druge grupe kako svijetle u mraku.

Trudim se koncentrirati, uhvatila me malaksalost, sav se tresem od nemoći, čim zatvorim oči počnem tonuti u san, naravno naslonjen na štapove u stojećem položaju.

Idemo dalje, ali ne zadugo. Odjednom su se odozdo pojavili Vlado i Knez koji mi je počeo mahati rukom pred očima kao u ringu kod nokauta. Nije ni stigao da kažem što mi je, i već je netko predložio da me ostave i da oni produže bez mene.

Nelagoda i nemir su se provlačili kroz mene, dok su se zvući koraka i štapova udaljavali.

William, jedan od vodiča, ostao je sa mnom. Inače bjeloputi crnac, albino, 34 godine, otac troje crne djece, svima nam je bio zanimljiv zbog svoga izgleda. Već me nekoliko puta pokušavao nagovoriti da mu predam svoj ruksak. Slabost me sve više uzimala, par puta sam se dočekao na štapovima da ne padnem i dosta dijelova puta ne mogu posložiti kronološki. Zastajem, namještam štapove tako da glavu naslanjam na ruke. Nastavljam dalje u polusvjesnom stanju, osjećam da ću se zalediti. Glavobolja, zujanje u ušima, malaksalost, bezvoljnost, besciljnost se povećavaju. Zaustavljam se, mučnina je neizdrživa i povraćam, tri puta zaredom. Snažno i ubrzano dišem, jer svaki dah mi je potreban. Tražim ruksak da uzmem vodu. Sva se boca zaledila.

Čujem iznad naše kako govore, blizu sam, nekoliko desetaka metara sam ispod njih i stvarno za par minuta smo se popeli na Gilman's Point (5681 m n/v). Polako sviće. Svi me nekako čudno gledaju. Nisam svjestan izgleda niti sebe niti okoline. Prsti na rukama me bole od smrzavanja. Udari vjetra po-

jačavaju studen, a kažu da je bila do -20°C. Uzimam potkapu i pokrивam lice, tako da se samo oči vide. Nastavljam sad svi na okupu prema Stella Pointu gdje se spajamo s Mweka stazom (popularno zvana Whiskey Route).

Zadnji je uspon prema vrhu obasjan suncem i prisjećam se Vladinog pozdrava suncu ujutro u Mandari.

U 7.00h dosegli smo željeni cilj. Tabla s dobrodošlicom stajala je pred nama. Lijevo se bijelio ledenjak, a pijesak i kamenje pod nogom caklilo se od mraza. Uzeo sam od Williama štapove i ruksak i očigledno nisam znao što s njima kad se pojavio Vlado i čestitao mi. Ništa više nije važno rekao je, uzeo mi ruksak i pomogao da sjednem. Sjeo sam, stavio glavu među ruke naslonjene na koljena i zaspao.

Prošli tjedan sam bio s našim Lukom (također naš djelatnik) u Mostaru, kaže da je već pribavio svu opremu za Aconcaguau (Južna Amerika) i da je našao najpovoljniji način da se ode tamo. Bit ću suzdržan i ovaj put...

Miroslav Blaž i Vanda Raić

Osvojen vrh Mansalu na Himalaji

U razdoblju do 27.8. do 11.10. 2008. organizirana je ekspedicija u masivu Himalaja, a čiji je cilj bio osvajanje vrha Manaslu, visokoga 8163 m.

Osvajanje je ovoga vrha strateška priprema za ekspediciju koja je planirana za 2009. godine kako bi se osvojio najviši vrh na - Mount Everest visok 8848m.

Ovu su međunarodnu ekspediciju sačinjavali alpinisti iz: Italije, Slovenije, Srbije, Crne Gore i BiH, a brojila je 13 članova i vođu ekspedicije.

Iz glavnoga je grada Nepala-Katmandua ekspedicija krenula u Pokharu, a odakle helikopterom dalje u planinsko područje, selo Samagaun na 3500m n/v. Nakon nekoliko aklimatizacijskih uspona na obližnje vrhove, krenulo se prema baznom kampu na visinu 4900m. Odatle počinje postupno osvajanje vrha postavljanjem fiksnih užadi na ekstremno strmim dionicama, te postavljanje visinskih logora C1, C2 i C3.

To je urađeno za nekih 15-tak dana, da bi nakon nastalo razdoblje izraženih monsuna sa svakodnevnim snježnim padavinama. Svi su logori bespovratno ne-

Zdenko Marić u pohodu na Himalaju

stali pod naslagama snježnih padalina.

Tek 29.9. krenulo se prema vrhu, uz pomoć sherpasa postavljeni su novi logori, obnovljena fiksa užad, a 4.10. deset je ljudi iz ekspedicije uspješno osvojilo vrh Manaslu oko 10 sati ujutro.

Nakon napornoga i iscrpljujućeg silaska s vrha, sve se ipak sretno završilo.

Manaslu je jedan od najteže osvojitih vrhova Himalaje. Nakon to su Japanaci prije više od 50 godina prvi osvojili vrh, samo je 290 ljudi do sada to ponovilo. Svaki je peti planinar, koji se pokušao popeti na Manaslu, poginuo.

Z. Marić

In memoriam

Anto Nujić (1952.- 2008.)

Dana 31.5.2008.god. preminuo je naš dugogodišnji kolega i prijatelj Anto Nujić.

Rođen je 27.2.1952.godine u Posavskoj Mahali, općina Odžak. Srednju elektrotehničku školu je završio u Odžaku i stekao diplomu elektrotehničara IV. stupanj. Nakon školovanja zapošljava se u Elektroprivredi u poslovnicu Elektro-Odžak gdje je ukupno radio gotovo 26 godina. Početkom rata u BiH 1992.god. zajedno

s ostalim kolegama sudjeluje u obrani rodnoga grada. Nakon progona koje je trajalo sve do 1996 god. među prvima se vratio kući. Zajedno s još nekoliko kolega radi na formiranju RJ Elektro-Odžak i osiguranju napajanja el.energijom prioriternih potrošača. U to doba svi dalekovodi, trafo stanice i NN mreža bili su u potpunosti uništeni, te je pred njima bio izuzetan napor i trud da se osigura napajanje električnom energijom. Nakon završene obnove radio je kao tehničar u Sektoru energetike na poslovima tehničke pripreme dokumentacije izgradnje i rekonstrukcije priključaka, a u posljednje vrijeme kao poslovođa 2. Bio je oženjen i otac jednog sina. Ostatak će nam u sjećanju kao dobar kolega i prijatelj.

Neka se ne zaboravi.

Vlado Obradović (1945. - 2008.)

Rođen je 1945. godine u Svitavi gdje je radio na radnom mjestu pomoćnog radnika. Radni vijek počeo je u Čapljini. Par godina je potom radio u Njemačkoj, Republici Hrvatskoj (u Dubrovniku), a od 1979. godine je radio u CHE Čapljina do smrti koja ga je zatekla 26.7.2008. godine.

Cijeli radni vijek radio je na izgradnji i održavanju građevinskih objekata.

Vrijedan, marljiv, omiljen i uvažavan, imao je omiljenu uzrečicu u razgovoru: "Milo moje, ...".

Božo Peša (1964.- 2008.)

31. kolovoza 2008. godine, u 45. godini života, preminuo je naš kolega, djelatnik EP HZ HB u Jajcu, Božo Peša. Nakon nesreće koju je doživio obavljajući svoj radni zadatak 22. kolovoza 2008. godine, te duge i iscrpljujuće borbe za život, najprije u Sarajevu, a zatim i u Splitu, gdje je i završio njegov put u borbi za život.

Božo je rođen 28. srpnja 1964. godine u mjestu Čukle, općina

Travnik. Djelatnik je EP HZ HB od studenog 1995. godine, te se zbog zaposlenja u elektroprivredi i odselio u tada tek oslobođeno Jajce i od prvog dana radi u Poslovnici Elektro-Jajce. Oženjen je Kristinom i otac je dvoje malodobne djece, Davora (16) i Irene (12).

Ostali smo bez radnika koji je bio pravi kolega, a prije svega čovjek.

Njegova je mnogobrojna obitelj ostala bez najmlađeg brata i s njihovim bolom i gubitkom se ne može mjeriti naš osjećaj tuge. Kolege iz EPHZHB, a posebno u Elektro-Jajce duboko su potreseni i ožalošćeni jer su tragično izgubili kolegu i prijatelja.

Branislav Božić (1960. - 2008.)

U nevjericu i zaprepaštenju doznali smo za na naglu smrt dragog nam kolege i prijatelja Branislava Božića. Uvijek miran, stalozen i na svoj način, samozatajan pouzdano je i korektno obavljao svoj posao. Kao rukovoditelj Službe u telekomunikacijama u Proizvodnji električne energije radio je od 2000. godine. Svoj radni vijek počeo je kao diplomirani inženjer telekomunikacija u Unisu, Hrvatskoj pošti i

telekomunikacijama, Ministarstvu unutarnjih poslova Federacije, a bio je i hrvatski član Vijeća regulatorne agencije za komunikacije.

Naglo, odjednom, na nogometnom igralištu, s prijateljima, Branino srce je prestalo kucati. Odrastanje svoje Branke, Katarine, Josipa i Lucije Brane nažalost neće dočekati. Njegov rani odlazak bit će gubitak svima nam i obitelji i radnim kolegama.

Za trenutke odmora...

Od kuda dolazi riječ elektricitet (električna energija)? Elektricitet, elektroni, električna energija, elektronika i druge riječi koje počinju s “elektr...” potječu od grčke riječi “elektor” što znači “zraka sunca”. U grčkom “elektron” je riječ za jantar. Jantar je veoma lijepa zlatno smeđa “stijena” koja svjetluca narančasto i žuto na zrakama sunca. Jantar je u stvari fosilizirani biljni sok. Štap korišten u filmu “Jurassic Park” je u stvari jantar. Milijune godina ranije insekti su uginuli u biljnom soku. Insekti koji su ugrizli dinosauruse, imali su u krvi DNA dinosaurus, koja je fosilizirana u jantaru. Antički Grci su otkrili da se jantar ima čudno svojstvo, privlači perje, kada se protrlja o krzno ili drugi sličan materijal. Oni pak nisu znali što je prouzročilo taj fenomen. Dakle, Grci su otkrili jedan od prvih primjera statičkog elektriciteta. Latinska riječ “electricus” znači proizveden od jantara trenjem. Tako smo dobili naše riječi koje počinju s “elektr...” od grčke i latinske riječi jantar.

Čovječe, zaviri prvo u sebe sama. U potrazi za kamenom mudraca ne moraš prvo putovati u strane zemlje.
(Angelus Silesius)

Jučer sam bio pametan. Stoga sam želio mijenjati svijet. Danas sam mudar. Stoga mijenjam sebe.
(Sri Chinmoy)

Ne sijeci istinom kao nožem, nego je govori s ljubavlju.
(Paramahansa Swami Maheswarananda)

Kakve su ti uobičajene misli takva će biti i narav tvoje duše – jer misli duši daju boju.
(Marko Aurelije)

Zbog jedne riječi čovjeka često smatraju mudrim, a zbog jedne riječi često ga smatraju glupim. Uistinu moramo dobro paziti što govorimo.
(Konfucije)

Sreća u ovome životu ovisi manje o tome što vam se događa, a više o načinu na koji to prihvaćate.
(Elbert Hubbard)

Autor: Mariofil Soldo	Onaj koji stanuje u unajmljenom stanu	Uložiti žalbu na viši sud	Prvi padež	Na olak način	Simbol dušika	Voditi spor	Kozja koža	Odbojkašica Kalebić	Neven Orhel	Antički naziv za Dunav	“Zapad”	Oponašatelji	Hrvatska manekenka u Italiji	Dodatak nekom zakonu (mn.)
Velika nizina u Srednjoj Europi														
Dalmatinsko vino					Dika						Glumac (grč.)			
					Galij						“množina”			
Obmanjivači naroda									Tama, mrak					
									Glumica Paraminski					
Naivni i akademski (mn.)								Kemijski element						
								Ubijanje hladnim oružjem						
Pjevač i glumac Rossi					Industrija keramike						“Auto-moto društvo”			
					Ilinij						Afričko nomadsko pleme			
Šarena papiga					Pisac Svevo					Dio molekule				
					Pjevač Rahimovski					“Apollo Mission Program”				
Pjevačica Dizdar							Pjesnička figura							
							Zemljišna mjera							
Prvi rimski nakladnik					Zagrebačka glumica									
					Japan									
Morsko kupalište (mn.)								Pristupiti						

Izgradnja HE Mostarsko blato svakodnevno napreduje...

